

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 10. august 2018

Sag 36/2018

A

(advokat Peter Frederiksen)

mod

B

(advokat Finn Roger Nielsen)

I tidligere instans er afsagt kendelse af Østre Landsrets 7. afdeling den 27. november 2017.

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Kurt Rasmussen, Jens Kruse Mikkelsen og Lars Apostoli.

Påstande mv.

Advokat C har nedlagt påstand om, at han kan møde for Østre Landsret på vegne af A, subsidiært, at spørgsmålet om hans møderet skal forelægges præjudicielt for EU-Domstolen.

B har ikke udtalt sig i anledning af kæremålet.

Landsretten har henholdt sig til afgørelsen.

Sagsfremstilling

C har siden 1998 været etableret som fransk advokat (avocat) i Paris.

I denne sag har han repræsenteret A som advokat ved de franske domstole og – efter sagens henvisning til de danske domstole – som beskikket advokat for hende under sagens behandling ved Retten på Frederiksberg.

Retten på Frederiksberg har afsagt dom i sagen den 21. april 2017, og A har anket dommen til Østre Landsret. Ankestævningen er underskrevet af advokat Peter Frederiksen og advokat C. Advokat Peter Frederiksen har møderet for Højesteret.

Advokat C har ikke opnået møderet for landsret, jf. retsplejelovens § 133, og præsidenten for Østre Landsret har ved brev af 8. august 2017 givet ham afslag på en anmodning om forlængelse af en proceduretilladelse, jf. retsplejelovens § 136, stk. 4.

C har anmodet Østre Landsret om at måtte møde i ankesagen som advokat for A, men ved kendelse af 27. november 2017 har landsretten afslået hans anmodning. I kendelsen hedder det bl.a.:

”Efter bestemmelsen i § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1429 af 11. december 2007 om EU-advokaters tjenesteydelser her i landet kan advokater, der er etableret i en anden EU-medlemsstat, udføre tjenesteydelser som advokater her i landet og herunder give møde for danske domstole. Efter bekendtgørelsens § 2 udøves sådanne advokaters virksomhed her i landet i overensstemmelse med blandt andet bestemmelsen i artikel 4, stk. 1, i Rådets direktiv af 22. marts 1977 om lettelse med henblik på den faktiske gennemførelse af advokaters fri udveksling af tjenesteydelser (77/249/EØF). Det fremgår blandt andet af denne bestemmelse, at virksomhed i forbindelse med repræsentation af en klient for retten ”... udøves i den medlemsstat, der er værtsland, på de betingelser, som gælder for advokater, der er etableret i denne stat, bortset fra betingelser om bopæl eller medlemskab af en faglig organisation i nævnte stat.”

Det følger heraf, at en advokat, der er etableret i en anden EU-medlemsstat, og som her i landet ønsker at udøve advokatvirksomhed under hjemlandets advokattitel ved repræsentation af en klient for landsretten, blandt andet skal opfylde de krav, der i henhold til den danske retsplejelovs § 133 gælder for danske advokater om møderet for denne instans.

Da advokat C ikke har opnået møderet for landsret, vil han ikke kunne møde i ankesagen i sin egenskab af fransk advokat (avocat).

Landsretten bemærker yderligere, at indstævnte ikke under ankesagen har pligt til at møde med advokat, men kan give møde for sig selv, jf. retsplejelovens § 259, stk. 1.

§ 3, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1429 af 11. december 2007 om EU-advokaters tjenesteydelser her i landet finder derfor ikke anvendelse, hvorfor advokat C ikke kan give møde for landsretten i henhold til denne bestemmelse, hvis han handler sammen med advokat Peter Frederiksen.”

Anbringender

Advokat C har anført navnlig, at han er fransk advokat med møderet for de franske appelretter, der svarer til landsretterne i Danmark. Han er derfor også berettiget til at møde for Østre Landsret i sin egenskab af advokat for A i den verserende ankesag, selv om han ikke har bestået prøven i henhold til retsplejelovens § 133.

Rådets direktiv af 22. marts 1977 (77/249/EØF) (tjenesteydelsesdirektivet) giver EU-advokater adgang til at udføre tjenesteydelser i de medlemsstater, hvor de ikke er etablerede. De er blot underlagt værtslandets betingelser og faglige regler.

Direktivet er implementeret i dansk ret, jf. bekendtgørelse nr. 1429 af 11. december 2007 om EU-advokaters tjenesteydelser her i landet. Efter bekendtgørelsens § 1 kan advokater, der er etableret i en anden EU-medlemsstat, bl.a. give møde for danske domstole.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2, jf. direktivets artikel 5, gælder alene den begrænsning, at en EU-advokat fra et andet medlemsland skal møde sammen med en dansk advokat med møderet for den pågældende ret, når der efter dansk ret er pligt til at møde ved advokat. Denne begrænsning er ikke aktuel i det foreliggende tilfælde, hvor A ville kunne optræde som selvmøder for landsretten.

Et krav om møderet for landsret i henhold til retsplejelovens § 133 har ikke hjemmel i bekendtgørelsen og indebærer en indskrænkning af EU-advokaters møderet for danske domstole i strid med tjenesteydelsesdirektivet, da det i praksis ville gøre det umuligt for en udenlandsk EU-advokat at udføre sit arbejde i Danmark og derfor ville medføre diskrimination i strid med EU-traktaten, jf. TEUF artikel 56 og artikel 57, stk. 3. Bekendtgørelsens § 2 og direktivets artikel 4 kan ikke føre til et andet resultat. EU-Domstolen har i sine domme af 25. februar 1988 (427/85), 10. juli 1991 (C-294/89) og 18. maj 2017 (C-99/16) fastslået, at den fri møderet i andre EU-lande ikke kan begrænses, medmindre begrænsningerne opfylder definerede beskyttelsesformål og ikke er uforholdsmæssigt krævende.

Hvis Højesteret ikke umiddelbart er enig, bør sagen forelægges for EU-Domstolen, inden der træffes afgørelse.

Retsgrundlag

I Rådets direktiv af 22. marts 1977 om lettelse med henblik på den faktiske gennemførelse af advokaters fri udveksling af tjenesteydelser (77/249/EØF) (tjenesteydelsesdirektivet) hedder det bl.a.:

”Rådet for De Europæiske Fællesskaber har ... ud fra følgende betragtninger:

I henhold til traktaten er enhver restriktion, der hindrer den fri udveksling af tjenesteydelser på grundlag af nationalitet eller bopælskrav forbudt fra overgangsperiodens udløb;

...

den faktiske udøvelse af advokatvirksomhed i form af tjenesteydelser forudsætter, at værtslandet anerkender de personer, der i de enkelte medlemsstater udøver dette erhverv, som advokater;

...

udstedt følgende direktiv:

...

Artikel 4

1. Virksomhed i forbindelse med repræsentation og forsvar af en klient for retten eller over for offentlige myndigheder udøves i den medlemsstat, der er værtsland, på de betingelser, som gælder for advokater, der er etableret i denne stat, bortset fra betingelser om bopæl eller medlemskab af en faglig organisation i nævnte stat.

2. Under udøvelsen af disse former for virksomhed skal advokaten iagttage de faglige regler, der gælder i værtslandet, idet han dog fortsat er undergivet de forpligtelser, der påhviler ham i den medlemsstat, han kommer fra.

...

Artikel 5

For så vidt angår udøvelse af virksomhed i forbindelse med repræsentation og forsvar af en klient for retten kan en medlemsstat kræve, at de advokater, der er omhandlet i artikel 1:

- introduceres for retspræsidenten og eventuelt for formanden for advokatsamfundet i værtslandet, i overensstemmelse med stedlige regler eller stedlig sædvane;
- handler enten i forbindelse med en advokat, som udøver virksomhed ved den ret, der skal behandle sagen, og som i givet fald er ansvarlig over for denne ret, eller i forbindelse med en ”avoué” eller ”procuratore”, der udøver virksomhed ved den pågældende ret.”

I bekendtgørelse nr. 1429 af 11. december 2007 om EU-advokaters tjenesteydelser her i landet hedder det bl.a.:

”§ 1. Advokater, der er etableret i en anden EU-medlemsstat, i et EØS-land eller i Schweiz, kan udføre tjenesteydelser som advokater her i landet og herunder give møde for danske domstole.

...

§ 2. De i § 1 nævnte advokaters virksomhed her i landet udøves i overensstemmelse med artikel 3 og artikel 4, stk. 1, 2 og 4, i Rådets direktiv om lettelse med henblik på den faktiske gennemførelse af advokaters fri udveksling af tjenesteydelser. En konsolideret sammenskrivning af direktivet er optaget som bilag til denne bekendtgørelse.

§ 3. Danske myndigheder og domstole kan forlange dokumentation for, at en advokat har ret til at udøve den i § 1 nævnte virksomhed i sit hjemland.

Stk. 2. I de tilfælde, hvor der efter dansk ret er pligt til at møde med advokat, kan en advokat, der er omfattet af § 1, kun give møde for en dansk domstol, hvis han handler sammen med en advokat, der har dansk advokatbeskikkelse og har møderet for den ret, der skal behandle sagen.”

Højesterets begrundelse og resultat

Efter retsplejelovens § 133 er det en betingelse for en advokats møderet for landsret, at den pågældende har bestået den i bestemmelsen omtalte prøve. Advokat C har ikke bestået prøven. Sagen angår, om han alligevel har ret til at møde for landsretten som advokat for A, fordi han er fransk advokat (*avocat*) med møderet for franske appelretter.

Beskyttelseshensynet, som begrundet betingelsen om bestået prøve i henhold til retsplejelovens § 133, er ønsket om at sikre klienternes behov for repræsentation ved en kvalificeret advokat, og ingen advokat er undtaget fra kravet om bestået prøve som betingelse for møderet for landsret. Alle advokater, herunder også EU-advokater, der er etableret i andre medlemsstater, opnår møderet for landsret, hvis de består prøven og dermed dokumenterer de fornødne kvalifikationer til at udføre sager for landsretten på tilfredsstillende måde.

Af de grunde, landsretten har anført, tiltræder Højesteret, at der efter bekendtgørelsen om EU-advokaters tjenesteydelser her i landet og tjenesteydelsesdirektivet ikke er grundlag for at fravige reglen om, at møderet for landsret er forbeholdt advokater, der har bestået prøven i henhold til retsplejelovens § 133. Højesteret bemærker herved, at reglen ikke er udtryk for en territorial indskrænkning af retten til at udøve advokatvirksomhed, men har til formål at sikre, at advokaten har de fornødne kvalifikationer til tilfredsstillende udførelse af ankesager. Kravet om bestået prøve som betingelse for møderet for landsret indebærer ikke restriktioner i

EU-advokaters muligheder for at udøve advokatvirksomhed her i landet, som er uproportionale i forhold til det legitime formål, som begrundet kravet.

Herefter, og da Højesteret ikke finder grundlag for forelæggelse af præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af direktivet for EU-Domstolen, stadfæster Højesteret kendelsen.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.